

ΠΛΑΤΩΝ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΩΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΥΠΟ ΤΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΟΥ

ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΤΟΣ Α΄.-ΤΟΜΟΣ Α΄.

(Ὅτι ἐστὶ περὶ τοῦ ἄν ὀσιωτέρου ἀνθρώπου
βουλευόμενον ἢ περὶ παιδείας καὶ αὐτοῦ καὶ
τῶν αὐτοῦ οἰκείων. (Πλάτ. Θιάγης.)

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Κ. Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΣ

—
1879

δασκαλικά των καθήκοντα, ὡς ἐκ τῆς ὑποχρεώσεώς των πρὸς τὰ θρησκευτικά· καὶ προσφυῶς δύναται τις νὰ εἴπῃ περὶ αὐτῶν τὸ κοινὸν λόγιον «ἡ παπᾶς παπᾶς ἢ ζευγᾶς ζευγᾶς.» Ὅθεν ὁ πολυμαθὴς καὶ πολιτικὸς ἡμῶν ὑπουργὸς ἐννοεῖ ἤδη ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων τὴν σπουδαιότητα τοῦ θέματος τούτου, ὅπως λάβῃ τὴν ἀπαιτουμένην πρόνοιαν, ἵνα τοῦ λοιποῦ αἱ διδασκαλικαὶ θέσεις αἰτεθῶσι καὶ δημόσιαι καὶ ἰδιωτικαὶ ἀφεθῶσιν εἰς τοὺς μὴ ἔχοντας ἱερὸν σχῆμα διδασκάλους, καθόσον πλεῖστοι ἐξ αὐτῶν μένουσιν ἄνευ θέσεων καὶ πειναλέοι ὡς μὴ ἔχοντες ἄλλον πόρον ζωῆς· οἱ δὲ ἔχοντες ἐκ τοῦ ἱεροῦ κλήρου συστηματικὴν παιδείαν εἰς τὰ τῆς θεολογίας, ἵνα μὴ μένωσι καὶ οὗτοι ἀλυσιτελεῖς εἰς τὴν κοινωνίαν, ἃς διορίζονται καταλλήλως τοῦ σχήματός των ἱεροκήρυκες οὐ μόνον κατὰ νομοὺς καὶ ἐπαρχίας, ἀλλὰ καὶ πόλεις, ἐπειδὴ μεγίστη καὶ πρὸς τοῦτο ὑπάρχει ἀνάγκη, τοῦ λαοῦ ἐκκλίνοντος καθ' ἐκάστην ἐκ τῆς εὐθείας ὁδοῦ τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν θρησκείας.

Ἐν Κυπαρισσίᾳ τῇ 26 Ἰουλίου 1878.

Ὁ δημοδιδ. Κυπαρισσίας
ΔΗΜ. ΧΡΗΣΤΟΔΟΥΛΟΥ.

Γνώμη τοῦ ἐταίρου κ. Κ. Κανελλοπούλου.

Πρὸς τὸν κύριον Πρόεδρον τοῦ Ἑλληνικοῦ Διδασκαλικοῦ Συλλόγου.

Κύριε Πρόεδρε,

Ἄργα λαβὼν γνῶσιν τῶν ἐν τῷ παρόντι, ἔτει ζητημάτων, σπεύδῶ νὰ υποβάλω εἰς τὴν κρίσιν τοῦ σοφοῦ ὑμῶν καὶ πεφωτισμένου Διοικ. Συμβουλίου τὴν ταπεινὴν μου γνώμην περὶ αὐτῶν.

Θὰ προσπαθῆσω ὀλίγα νὰ εἴπω, διότι οὔτε τὰς ἀπαιτουμένας δυνάμεις κέκτημαι οὔτε τὸν ἀρμόδιον καιρὸν ἔχω, καὶ διότι φοβοῦμαι μήπως μακρηγορῶν, κουράσω ὑμᾶς.

Περὶ ὅλων τῶν ζητημάτων δὲν ἀποφάινομαι εἰμὴ μόνον περὶ τοῦ δευτέρου, τετάρτου καὶ πέμπτου, ἀφίνω δὲ τὰ λοιπὰ εἰς ἄλλους ἰκανωτέρους ἐμοῦ.

Καὶ λοιπὸν ἐπὶ τοῦ δευτέρου

Ἐκπληροῦντας τὸ καθήκον των διδασκάλους ἔχομεν πολλούς· α) διότι ἔδωκαν ὄρκον, β) διότι θέλουσι νὰ διαθρέψωσι ἑαυτοὺς καὶ τὰς οἰκογενείας.

νείας των, γ') διότι ἔχουσιν οἱ πλεῖστοι τέκνα καὶ φροντίζουν περὶ τοῦ μέλλοντος αὐτῶν.

Ἄλλὰ, δυστυχῶς, ἔχομεν καὶ πολλοὺς ὀλιγοῦντας τῶν καθηκόντων αὐτῶν.

Ἰπηρετῶ, κύριε Πρόεδρε, ὅλα δεκαοκτὼ ἔτη, καὶ ἂν ἤθελονσᾶς ἀναφέρει παραδείγματα διδασκάλων ἀμελῶν, τοὺς ὁποίους εἰς διάφορα μέρη ἀπήντησα, ἤθελον χρειασθῆ ὀλόκληρον τόμον νὰ γράψω, ἄλλως τε ὅλοι τὰ γνωρίζομεν.

Νομίζω ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐκπληροῖ τὸ καθῆκόν του καὶ ἐμμένει, εἰς αὐτὸ ὅταν βλέπῃ τιμωρούμενον τὸν παραβαίνοντα αὐτό, καὶ ἀμειβόμενον τὸν φυλάσσοντα. Γνωρίζω κατὰ τὸν νομὸν εἰς τὸν ὁποῖον διατελῶ ὡς δημοδιδάσκαλος, δύο συναδέλφους, ὑπηρετοῦντας εἰς τὸ αὐτὸ σχολεῖον, ὧν ὁ ἕτερος ἰερωμένος. Οἱ διορίσαντες αὐτοὺς εἶχον βεβαίως ὑπ' ὄψιν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον λέγουσιν οἱ Γάλλοι *Deux tits volent mieux qu' une*· ἀλλ' ὅμως οὐδέτερος τούτων εὐκαιρεῖ εἰς ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντός του.

Ἦδη ἐτιμωρήθησαν οἱ διδάσκαλοι ἐκεῖνοι; ἐπεπλήχθησαν; ἢ τοῦλάχιστον ἠρωτήθησαν διὰ τί φέρονται τοιοῦτοτρόπως; διόλου· διότι καὶ εἰς τὰς Πάτρας ἔχουσι τὸν προστάτην των καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ οἱ χωρικοὶ γνωρίζοντες ὅτι δὲν θὰ εἰσακουσθῶσιν οὐδὲν πράττουσι πρὸς διόρθωσιν τοῦ κακοῦ· ὥστε τὸ «ἀγαθοὶ οἱ δύο ὑπὲρ τὸν ἕνα» οὐδόλως ὠφέλησε τὸ σχολεῖον ἐκεῖνο.

Ἄς μοι συγχωρηθῆ νὰ κάμω καὶ ἄλλην παρέκβασιν. Ὁ κ. Χρηστόπουλος ἂν καὶ ἐμόχθησεν ὑπὲρ τῆς κατωτέρας ἐκπαιδεύσεως, ἂν καὶ ἔγραψε καὶ ὠδήγησε τοὺς διδασκάλους, ὅμως ἐδέσμευσε αὐτοὺς, καὶ ἤδη ἂν ὁ διδάσκαλος ραπίση μαθητὴν του ἀμέσως καταγγέλλεται ὑπὸ κακεντρεχῶν μᾶλλον ἢ δικαίων γονέων.

Ἐχρημάτισα διδάσκαλος εἰς ἓν σχολεῖον τῆς Μασσαλίας γαλλικόν, διδάσκων τὴν ἑλληνικὴν· ἐκεῖ ὅταν ὁ παῖς ἀτακτῆσῃ ὁ διδάσκαλος τῷ λέγει· *baisez la terre*, ἢ *baisez le mur*, ἀναλόγως τῆς ἀταξίας, καὶ ὁ μαθητὴς τοῦτο τὸ νομίζει τὴν μεγαλειτέραν τιμωρίαν, ἢ γράφει τὸνομα αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ μαυροπίνακος διὰ νὰ τὸ ἴδῃ ὁ διευθυντὴς ἢ ὁ πατήρ του, ἐὰν ἔλθῃ πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ σχολείου.

Ἐνταῦθα, κύριε Πρόεδρε, θὰ τολμήσῃ ὁ διδάσκαλος νὰ βάλῃ εἰς ἐνέργειαν μίαν τοιαύτην τιμωρίαν; ἀμέσως ἔγεινε γελοῖος καὶ εἰς τοὺς μαθητὰς καὶ εἰς ὅλο τὸ χωρίον.

Ῥαπίσας ποτὲ, μαθητὴν, κατηγγέλθην ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ διέτρεξα τὸν κίνδυνον νὰ φυλακισθῶ.

Σὰς ἐρωτῶ ἤδη, κύριε Πρόεδρε, εἶνε δυνατὸν νὰ ἐκπληροῖ τὸ καθήκον του ὁ διδάσκαλος μ' ὅλην τὴν καλὴν θέλησιν τὴν ὁποίαν ἔχει; ὅταν διὰ ζῆλον περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν κινδυνεύει νὰ τιμωρῆται;

Εἰς τὸ δεύτερον ζήτημα παρατηρῶ καὶ ἄλλην ἐρώτησιν. Δύναται ὁ δημοδιδάσκαλος νὰ ἐξασφαλισθῆ ὑπὸ ἐπιτροπείας διοριζόμενος καὶ ἀπολυόμενος προτάσει αὐτῆς;

Μὴ, πρὸς τῶν Μουσῶν, καθιερωθῆ ἐν τριουῦτον, διότι τότε θὰ ἔχη νὰ προσπίπτῃ ὁ πτωχὸς διδάσκαλος ἐνώπιον πολλῶν ἐνῶ σήμερον, ὑποτίθεται τοῦλάχιστον, ἔχει ἓνα μόνον, τὸν ὑπουργόν. Ἐπειδὴ τί κοστίζει εἰς ἓνα ἐχθρὸν τοῦ διδασκάλου, νὰ παρακαλέσῃ ἐν μέλος τῆς ἐπιτροπείας ὅπως ὁ διδάσκαλος παυθῆ ἢ μετατεθῆ. Καὶ θὰ τὸ προτείνῃ ἐκεῖνο τὸ ἀξιότιμον μέλος εἰς τοὺς συναδέλφους του, καὶ διότι ὁ χωρικός τὴν παράκλησίν του θὰ συνοδεύσῃ, καὶ δι' ἄλλου, ἴσως, μέσου, καὶ διότι θὰ τῷ ὑπενθυμῆται ὅτι μίαν ἡμέραν θὰ ἔλθῃ ἢ ἐκλογῆ. Γνωρίζομεν δὲ πάντες ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὰς διαφόρους ἐπιτροπείας ἀποτελοῦσιν ἄνθρωποι πολιτευόμενοι. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ β' ζητήματος. Ἦδη μεταβαίνω εἰς τὸ τρίτον.

Τί γράφετε περὶ διδάκτρων; δὲν γνωρίζετε ὅτι ἐὰν ἦνε ὠρισμένα, δὲν πληρώνονται; Περιμένουν οἱ χωρικοὶ νὰ μάθωσιν ἐὰν πρέπει νὰ τελῶσι δίδακτρα ἢ ὄχι; Αὐτοὶ γνωρίζουν ὅτι πρέπει νὰ πληρώνουν καὶ ἀκόμη πῶσον. Εἰς πᾶν χωρίον θὰ εὐρίσκεται καὶ τις λογιώτατος ὅστις γνωρίζει ὅτι ὁ νόμος ὀρίζει δίδακτρα ἀπὸ 10 λεπ. ἕως 50 δι' ἕκαστον μῆνα καὶ δι' ἕκαστον μαθητὴν. Λοιπὸν διὰ νὰ ἐξευτελίσῃ τὸν διδάσκαλον, τῷ στέλλει εἰς τὸ τέλος τοῦ μηνὸς 10 ἢ 25 λεπτά, καὶ τῷ λέγει «Ἴδου ἐγὼ ἐκπληρῶ τὸν νόμον, ἴδου σὲ πληρώνω ἐκτέλεσον καὶ σὺ αὐτόν, δίδαξε τὸ τέκνον μου». Οἱ λοιποὶ χωρικοὶ τὸν μιμοῦνται. Εἰς τὰ χωρία ὅλοι γνωρίζουν ὅτι δὲν ὑπάρχουσι πολλοὶ μαθηταί, ὥστε ἕκαστος δύναται νὰ φαντασθῆ τί κερδίζει ὁ διδάσκαλος ἀπὸ δίδακτρα. Λοιπὸν ἄς μὴ γίνῃ λόγος περὶ διδάκτρων πλέον, διότι δὲν πληρώνονται.

Ἐντὶ λοιπὸν τῶν διδάκτρων τί πρέπει νὰ γείνη; νὰ συγχωνευθῆ ὁ μισθὸς τοῦ διδασκάλου, τὰ δίδακτρα καὶ τὸ ποσὸν τὸ δι' ἐνοίκιον τῆς κατοικίας αὐτοῦ χορηγούμενον εἰς ἓν. Διότι εἰς πολλοὺς δήμους ὁ διδάσκαλος πληρώνεται διὰ δίδακτρα παρὰ τοῦ δημοτικοῦ ταμείου ἀπ' εὐθείας, καθὼς καὶ διὰ τὸ ἐνοίκιον τῆς κατοικίας, ἀλλὰ μήπως καὶ ὁ τακτικός του μισθὸς δὲν πληρώνεται ἀπὸ τὸ δημοτικὸν ταμεῖον, ἀλλὰ δι' ἄλλης χειρός;

Πρὸς τίνα σκοπὸν ὁ ἀτυχὴς διδάσκαλος νὰ μεταβαίῃ εἰς τὴν πόλιν δις καὶ τρίς, δὲν εἶνε καλλιώτερον νὰ πηγαίῃ ἅπαξ; ὥστε οὔτε εἰς δαπάνας νὰ ὑπόκηται οὔτε ἐκ τῆς σχολῆς ν' ἀπουσιάζῃ; Αὐτὸ, κύριε Πρόεδρε, ἂν εἰσακούωνται παρὰ τῶν ἀρμοδίων τὰ αἰτήματα τοῦ Συλλόγου, ὥσπερ δὲν ἀμφιβάλλω, νὰ μὴν ἀμεληθῇ, διότι καὶ οἱ ἀμελεῖς τῶν διδασκάλων δὲν θὰ ἔχωσι λόγους ἀπουσιῶν καὶ οἱ ἐπιμελεῖς δὲν θὰ δαπανῶσι καθήμενοι εἰς τὰς πόλεις, καὶ συγχρόνως ὁ διδάσκαλος ἐν γένει θὰ ἔχῃ κάποιαν ἀξιοπρέπειαν· ἢ δὲν γνωρίζομεν τὸ «πενία ἄνδρα ταπεινοί; Ἄφοῦ τὸ γνωρίζομεν ἅς φροντίσωμεν νὰ τὸ διορθώσωμεν, ἄλλως δὲ ἅς μὴ λέγωμεν ὡς ἀπὸ ἔδρας, οἱ διδάσκαλοι ἐξευτελίσθησαν.

Πολλὰ πρέπει νὰ ᾔνε τὰ δικαιώματα τῶν λαβόντων πτυχίον ἐκ τοῦ διαλυθέντος διδασκαλείου. Διότι ἐπὶ τοῦτω, ὅπως χρησιμεύσωσιν ὡς διδάσκαλοι καὶ παιδαγωγοὶ τοῦ ἔθνους, ἐπὶ δύο καὶ τρία ἔτη ἦσαν κεκλεισμένοι καὶ ἐπιτηρούμενοι ὑπὸ ἀυστηροῦ ἐπιτηρητοῦ, διδασκόμενοι τὰς ἀπαιτούμενας πρὸς τοῦτο γνώσεις ὑπὸ εὐμεθόδων καὶ σοφῶν καθηγητῶν. Δὲν πρέπει ν' ἀτιμᾶσωμεν τοὺς γεγρακότας εἰς τὴν ὑπηρεσίαν σεβαστοὺς διδασκάλους, διότι εἰς τούτους ἐκτὸς τῆς εὐγνωμοσύνης τὴν ὁποίαν ὀφείλει νὰ ἔχῃ ἡ κοινωνία ἀρμόζουσι καὶ ἄλλα δικαιώματα καὶ τοιαῦτα ἅτινα καὶ ἄλλους νεωτέρους νὰ προτρέψωσιν εἰς μίμησιν, διότι ἐννοεῖται εἰς τοὺς καλλιωτέρους καὶ μᾶλλον συναισθανομένους τὸ καθῆκόν των θὰ ἐπιδαψιλεύωνται τοιαῦτα, καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι θὰ ἐμμένωσιν εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν τοῦ καθήκοντος τὴν ὁποίαν διὰ τῶν γνώσεών των καὶ τῆς πείρας ἐχάραξαν. Νομίζω λοιπὸν ὅτι ἂν αὐξάνηται ὁ μισθὸς τοῦ διδασκάλου κατὰ ἑτερίαν, ἂν προβιβάζηται εἰς καλλιώτερον σχολεῖον, ἂν λαμβάνῃ σύνταξιν, ὅτε ἀπαχώρεϊ τῆς ὑπηρεσίας, ἴσην μὲ τὸν τελευταῖον μισθὸν του, καὶ ἂν ἐκπαιδεύηται, δημοσίᾳ δαπάνῃ ἐν τῶν τέκνων του τοῦλάχιστον θὰ ἦτον μικρὰ ἀλλ' ἀρκετὴ ἀμοιβὴ εἰς τοὺς τοιούτους διδασκάλους.

Ταῦτα, κύριε Πρόεδρε, λέγων δὲν νομίζω ὅτι αὐτὰ καὶ μόνα θὰ ᾔνε ἐπαρκῆ καὶ ἀντάξια πρὸς τοὺς κόπους τῶν πτωχῶν μου συναδέλφων, ἴσως ἄλλοι κρείττονες ἐμοῦ ἔχουσιν ἄλλας ιδέας τὰς ὁποίας βεβαίως θὰ ὑποβάλωσιν. Εὐχομαὶ δὲ μόνον νὰ ἐπέλθῃ θεραπεία τις πρὸς τοὺς λειτουργοὺς τῆς κατωτέρας παιδείας καὶ ἅς ἐπέλθῃ καὶ ἀπὸ τὸν ἐλάχιστον.

Περαινῶν τὴν παροῦσάν μου λέγω ὅτι ταῦτα ἠδυνάμην νὰ γράψω ὡς πρὸς τὰ τρία ἀνωτέρω ζητήματα. Εἶμαι δὲ βέβαιος ὅτι πολλοὶ ἄλλοι ἀξότιμοι ἑταῖροι, ἐμπειρότεροι περὶ τὰ τοιαῦτα ἔγραψαν καὶ διετύπωσαν τὰς ιδέας των πειστικώτερον, καὶ περὶ αὐτῶν καὶ τῶν λοιπῶν ζητημάτων. Ἄλλ' οὐδεὶς φθόνος, τοῦτο μόνον εὐχομαὶ καὶ ἔστω μάρτυς μου ὁ Κύριος,

νά δυνηθῆ ὁ Σύλλογος νά πείσῃ τοὺς ἀρμοδίους, ὥστε νά τίθεται εἰς ἐνέργειαν ὅσα λέγονται ἢ γράφονται ἐὰν ἀποδειχθῶσι διὰ τῶν συζητήσεων ἄξια νά τεθῶσι, διότι ἄλλως χάνομεν καὶ τοὺς λόγους καὶ τὸν καιρὸν συζητοῦντες καὶ γράφοντες ταῦτα.

Ἵποσημειοῦμαι, κύριε Πρόεδρε, μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ.

Ἐν Μηντιλογλίῳ τῶν Πατρῶν τὴν 20 Ἰουλίου 1878.

Ὁ ἐλάχιστος τῶν ἐταίρων

Κ. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Ὁ περιώνυμος τοῦ Πλάτωνος μεταφραστῆς κ. Iowett ἐκδίδωσι μετ' οὐ πολὺ μετάφρασιν τοῦ Θουκυδίδου εἰς τέσσαρας τόμους, ὧν ὁ πρῶτος θὰ περιέχει εἰσαγωγὴν, ὁ δεῦτερος καὶ ὁ τρίτος τὴν κυρίως μετάφρασιν καὶ ὁ τέταρτος τὰς σημειώσεις.

— Ὁ νέος κ. Ἰωάννης Ἀρσένης ἀγγέλλει τὴν ἐκδοσιν Συλλογῆς Βιογραφιῶν τῶν νεωτέρων ἀξιολογιωτέρων Γάλλων ποιητῶν καὶ συγγραφέων Ἑλλήνων τῇ συμπράξει διαφόρων λογίων, εἰς τεύχη μικρὰ ἐκ δύο τυπογραφικῶν φύλλων συγγειμένου ἐκάστου. Τὸ ἀ. φυλλάδιον ἐκδοθήσεται εἰς τὸ τέλος τοῦ μηνὸς Αὐγούστου.

ΔΩΡΕΑΙ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ἵπὲρ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Συλλόγου.

Ὁ καθηγητῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου κ. Ν. Κοτζιάς τῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ ἐταίρου τοῦ Συλλόγου κ. Δημητρίου Μιχαήλου ἐξεπλήρωσε τὴν ἡν πρὸ καιροῦ εἶχομεν ἀναγγεῖλει δωρεὰν τῆς πεντατόμου καὶ σπουδαιότητος συγγραφῆς τοῦ μαθήματος ὅπερ ἀπὸ τριακονταετίας ἤδη διδάσκει ἀπὸ καθέδρας τὴν «Ἱστορίαν τῆς φιλοσοφίας» ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. Εἶνε παντὸς ἐπικίνου ἀνώτεροι οἱ συγγραφεῖς εἰς καταρτισμὸν βιβλιοθήκης τοῦ Συλλόγου, ἧτις ἔσται προωρισμένη νά ἀναπληρώσῃ μέγα κενὸν εἰς τοὺς θέλοντας νά συμβουλευόνται συγγράμματα διδασκάλους καὶ καθηγητὰς καὶ μὴ δυναμένους νά μεταβαίνωσιν εἰς τὴν Ἐθνικὴν βιβλιοθήκην. Πολλαπλασιάζων τις βιβλιοθήκας